

Historia

Z DZIEJÓW GMINY LUBICHOWO

Jakie są pierwsze ślady osadnictwa na terenie gminy Lubichowo trudno jest ustalić, ponieważ na tym terenie nigdy nie były prowadzone wykopaliska archeologiczne. Ślady osadnictwa prehistorycznego zostały odkryte przypadkowo w następujących miejscowościach:

- w Lubichowie, przy ulicy Starogardzkiej – grób skrzynkowy z lat 700 – 400 p.n.e. (odkryty przed I wojną światową)
- w Zelgoszczy, na wschód od torów kolejowych – dwa toporki kamienne (z krzemienia) sprzed 4 – 6 tys. lat (odnalezione w 1957 i 1959r.)
- w Osowie Leśnym, na zachód od wsi nad brzegiem Wdy – menhir (samotny głaz) o wysokości ok. 2 m, jedyny ślad po cmentarzysku Gotów i Gepidów z II w n.e., które miało kształt kamiennego kręgu, podobne można zobaczyć w Odrach koło Czerska (krąg został rozebrany w 1874r. a kamienie użyto do budowy drogi),
- w Bietowie-Kaliskach – stare czółno, fragment miecza, róg z kości z około 500r. n.e. (znaleziono je w 1956r. przy eksploatacji torfu)

Najstarsze wzmianki historyczne o różnych miejscowościach gminy:

- 1352 – Lubichowo, Zelgoszcz
- 1373 – Zielona Góra
- 1386 – Wdecki Młyn
- 1402 – Bietowo, Szteklina, Osowo Leśne
- 1609 – Wda, Krępki
- 1660 – Wilcze Błota
- 1664 – Ocypl
- 1764 – Mermet

DZIEJE GMINY

Biorąc pod uwagę najstarsze wzmianki historyczne należy przypuszczać, że tereny gminy zostały zasiedlone dopiero w XIV w za panowania Krzyżaków. Wcześniejsze osady miały charakter tymczasowy. Ponieważ w dawnych czasach głównym źródłem utrzymania ludności była uprawa ziemi, stąd najpierw zostały zasiedlone tereny o najbardziej urodzajnych glebach – tj. północno-wschodnie obszary gminy.

ZA PANOWANIA KRZYŻAKÓW 1308/1309 - 1466

Najważniejsze miejscowości gminy, oprócz Ocypla i Wdy powstały w XIV wieku. W 1308/1309 roku Krzyżacy opanowali Pomorze Gdańskie. Po umocnieniu swojej pozycji na tym terenie w połowie XIV przystąpili oni do intensywniejszej akcji osadniczej na tym terenie. Krzyżacy zakładali szereg nowych osad, jak i przekształcali dawne osady z tzw. prawa polskiego na prawo niemieckie, nadając im nowe dokumenty osadcze. Wykształcony wtedy podział administracyjny i własnościowy terenów gminy przetrwał długie lata. Większość terenów gminy była własnością zakonu, tylko Szteklina był własnością prywatną (rycerską). Władanie Szteklina w rękach prywatnych, zarówno rodzin niemieckich jak i

polskich utrzymało się aż do 1939r. Pozostała część gminy, jako własność zakonna była podzielona na dwie części. Część wschodnia gminy (Zelgoszcz, Wdecki Młyn) należały do komturstwa gniewskiego, a część zachodnia i północna (Lubichowo, Zielona Góra, Bietowo, Osowo Leśne) do komturstwa grudziąckiego.

W XIV wieku tereny gminy przeżywały intensywny rozwój, natomiast w XV wieku nastąpił zastój. W wyniku najazdu na Pomorze Gdańskie wojsk czeskich husytów (1433 - 1435) oraz wojny 13-letniej (1454 - 1466) teren gminy został bardzo zniszczony. Niektóre wsie całkowicie opustoszały, a około 70% - 80 % ziemi leżało odłogiem. Przykładowo w 1433 roku pod Czarnym lasem przez jakiś czas stali naprzeciwko siebie husyci i Krzyżacy pod wodzą marszałka zakonnego, a ich wojska pustoszyły okolicę.

CZASY POLSKI SZLACHECKIEJ 1466 - 1772

W tych czasach nadal utrzymywał się ukształtowany za czasów krzyżackich podział administracyjny. Część wschodnia gminy (Zelgoszcz, Wda) należy do starostwa gniewskiego, a pozostała część gminy do starostwa grudziąckiego, następnie starostwa borzechowskiego.

W XVI i w połowie XVII wieku nastąpiła odbudowa ze zniszczeń wojennych, do których doszło w XV wieku.

Na nowo zostają zasiedlone opustoszone miejscowości i zagospodarowane „pustki”. Osadnictwo zaczęło posuwać się w głąb Borów Tucholskich (Wda, Ocypel, Smolniki). Dalszy rozwój został zahamowany w II połowie XVII wieku i na początku XVIII wieku. Ogromne zniszczenia spowodował „potop” szwedzki (1655 - 1660) a następnie wojna północna (1700 - 1721). W wyniku działań wojennych, a przede wszystkim przez rabunki i gwałty wojsk niektóre miejscowości całkowicie opustoszały, wiele ziemi leżało odłogiem. Dopiero w II połowie XVIII wieku udało się odbudować wsie ze zniszczeń wojennych i na nowo zasiedlić.

POD PRUSKIM ZABOREM 1772 - 1920

W wyniku I rozbioru Polski (1772) teren gminy znalazł się pod zaborem pruskim. Po raz pierwszy powstaje gmina Lubichowo, która łączy miejscowości wchodzące w skład odrębnych dotychczas jednostek administracyjnych. Gmina Lubichowo wchodzi w skład powiatu starogardzkiego, który należy do rejencji gdańskiej. Po panowaniu Prus następuje powolny rozwój gminy. Nabiera on przyspieszenia w końcu XIX i na początku XX wieku. Gwałtownie rośnie liczba mieszkańców gminy, chociaż znaczny odsetek ludności stanowią Niemcy (około 20%). Najwięcej Niemców mieszka w Osowie Leśnym (prawie 50% ogółu mieszkańców). W II połowie XIX wieku i na początku wieku XX w prawie każdej miejscowości powstaje budynek szkolny, są budowane drogi (1905 - szosa Starogard - Lubichowo - Zblewo), kolej (1908 - trasa Skórcz - Szlachta). Rozwija się handel, powstają niewielkie zakłady produkcyjne (młyny, tartaki). Następuje odrodzenie się polskich dążeń narodowych. Dużą rolę w wspieraniu tych dążeń odegrały powstałe polskie organizacje społeczno-gospodarcze, takie jak Bank Ludowy w Lubichowie, który powstał w 1905r. i wspierał polskie inicjatywy gospodarcze na terenie gminy przedsiębiorców i rolników. Głównym ośrodkiem polskości na terenie gminy stało się Lubichowo, gdzie oprócz banku w 1867 roku powstało kółko rolnicze, 1905r. ochotnicza straż pożarna, chór „Cecylia”. Świadectwem odradzania się dążeń niepodległościowych był strajk szkolny w obronie języka polskiego, do jakiego doszło w prawie wszystkich szkołach gminy w latach 1906/1907.

LATA 1920 - 1939

W 1920 roku tereny gminy powróciły do Polski. Została utworzona Gmina Lubichowo, która wchodziła w skład powiatu starogardzkiego, a ten w skład województwa pomorskiego ze stolicą w Toruniu. Były to lata trudne dla rozwoju gminy. Pierwsze lata były poświęcone na zorganizowanie polskiej administracji oświaty, opanowanie nowej sytuacji gospodarczej. Rozwój gminy nastąpił dopiero w II połowie lat 30-tych. Między innymi zaczęto budować szosę dumnie, nazywano „autostradą”, która miała z Warlubia przez Kościerzynę bieć do Gdyni. Jej budowę przerwał wybuch wojny, chociaż nasyp ziemny doprowadzono do Lubichowa.

**LATA II WOJNY ŚWIATOWEJ
1939 - 1945**

Były to bardzo trudne lata. W czasie wojny zginęło lub zostało zamordowanych 119 mieszkańców gminy, w tym aż 11 nauczycieli i 2 księży. Wielu mieszkańców gminy poddano różnym formom eksterminacji. Właściciele sklepów, warsztatów, najbogatszych rolników Niemcy wysiedlili a ich mienie oddali Niemcom przybyłym głównie z Rumunii tzw. "Besarabów".

Gmina została wyzwolona w lutym i na początku marca 1945 roku. W walkach ucierpiały szczególnie Oswowo Leśne i Wda (zniszczona w 60%).

LATA POWOJENNE

W pierwszej kolejności, w pierwszych latach po wojnie odbudowano zniszczoną infrastrukturę, mosty na rzece Wda, wiadukty w Zelgoszczy i Lubichowie. W następnych latach następował powolny rozwój gminy. Dopiero jednak po 1989 roku, gdy gmina stała się w pełni samorządową i samodzielna jednostką administracyjną nastąpił prawdziwy rozwój terenów gminy, chociaż mankamentów jest nadal dużo.

NACZELNICY I WÓJTOWIE GMINY

Od 1985 - 2006 - Ryszard Alechniewicz

Od 2006 - 2018 - Sławomir Bieliński

Od 2018 - Andrzej Toczek